

La Hulpen julistus Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tulevaisuudesta

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Belgia on jakanut 18.3.2024 luonnoksen La Hulpen julistukseksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tulevaisuudesta (7918/24). Julistus on tarkoitus allekirjoittaa instituutioiden väliseksi yhteisjulistukseksi La Hulpen korkean tason konferenssissa 15.-16.4.2024 La Hulpessa, Belgiassa. Asiasta on käyty neuvostossa ensimmäinen keskustelu sosiaalikesymysten työryhmässä 25.3.2024 sekä Coreperissa 27.3.2024.

Puheenjohtajamaa Belgia antoi 28.3.2024 päivitetyn version julistusluonnokseksi (8149/24). Asian käsittely jatkuu sen pohjalta 4.4.2024 sosiaalikesymysten työryhmässä.

Julistus on tarkoitus hyväksyä neuvoston osalta Coreperissa 10.4.2024 ennen sen allekirjoittamista 16.4.2024 La Hulpessa.

Suomi muodostaa kantansa 28.3.2024 jaetusta julistusluonnoksesta.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaan Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioiden ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Suomi katsoo, että ihmisten hyvä työ- ja toimintakyky, terveys, mukaan lukien mielenterveys, koulutus, työllisyys, yhdenvertaisuus sekä sukupuolten tasa-arvo ovat oleellisia tekijöitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suomi voi tukea julistuksen kirjauksia siitä, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on jatkossakin EU:n sosiaalisen ulottuvuuden strateginen kehikko nostaen esille seuraavia Suomen kansallisten intressien kannalta tärkeitä huomiota.

Suomi katsoo, että EU:n on välttämätöntä ylläpitää strategista kilpailukykyään. Kilpailukyvyyn varmistaminen, toimivat sisämarkkinat ja kasvu edistävät ihmisten hyvinvointia ja työllisyyttä EU-alueella. Sosiaalisen suojelun alueella osaavan ja koulutetun työvoiman turvaaminen, erityisesti kriittisillä aloilla, henkilöiden vapaan liikkuvuuden sujuvoittaminen ja kaksoissiirtymän tukeminen ja hyödyntäminen ovat tärkeitä alueita sekä itsessään että EU:n kilpailukyvyille.

Julistuksen antamisen ajankohta huomioiden on tärkeää kunnioittaa instituutioiden vaalisykliä myös demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen näkökulmasta. Tulevan komission ja parlamentin käsiä ei tulisi sitoa liikaa julistuksella, joka määrittäisi niiden poliittisia viitekehyksiä ja suuntia, yksittäisiä lainsäädäntöaloitteita, strategioita tai esimerkiksi virasto-kohtaisia toimia. Suomi katsoo, että julistuksen esitettyjen poliittisten tavoitteiden tulisi säilyä yleisellä tasolla, jo sovitussa kielessä ja tavanomaisissa toimintatavoissa.

Suomi painottaa olemassa olevan EU-lainsäädännön tehokasta toimeenpanoa. Mahdollisten uusien aloitteiden tulee perustua asianmukaisiin ja kattaviin vaikutusarviointeihin, mukaan lukien taloudellisten vaikutusten arviointi. Unionin ja jäsenmaiden välistä toimivallan jakoa on kunnioitettava. Sosiaalipolitiikka, erityisesti sosiaaliturva kuuluu pääsääntöisesti kansalliseen toimivaltaan. Suomi korostaa eduskunnan budjettivallan tärkeyttä.

Suomi katsoo, että SURE-väline oli poikkeuksellinen ja väliaikainen ratkaisu Covid-kriisiin.

Suomi korostaa, että sosiaaliset panostukset ovat käsitteenä laaja ja monitulkintainen. Suomi katsoo, että investoinnit määrittellään finanssipolitiikan kehikon yhteydessä kansantalouden tilinpidon mukaisesti.

Suomen tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatetta tulee kunnioittaa ja päätökset tulee tehdä mahdollisimman lähellä kansalaisia. Sääntelyn vaikutuksia yrityksiin on arvioitava.

Huomioiden edellä mainitut seikat, Suomi voi hyväksyä toimielinten välisen poliittisen yhteisjulistuksen.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaa Belgia jakoi 18.3.2024 luonnoksen La Hulpen julistukseksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tulevaisuudesta (7918/24). Julistuksen tarkoituksena on vaikuttaa EU:n strategiseen agendaan 2024–2029. Puheenjohtajamaan päivittämä julistusluonnos (8149/24) sisältäisi seuraavat osiot:

Aloituskappale 1 koskee sitoutumista eurooppalaiseen yhteiskuntamalliin. Toinen luku käsittelee EU:n hyvinvointivaltioiden selviytymiskykyä vastoinkäymisissä. Julistuksen luvuissa 3 – 7 vahvistetaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin asema kompassina tulevaisuudessakin, ottaen huomioon jo sovitut aloitteet ja toimenpiteet sekä niiden seuranta. Julistusluonnoksen 8 luku esittää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun säilyttämistä demokratian pilarina ja sen luvut 9-10 koskevat työmarkkinaosapuolten voimaantumista ja sopimista. Luku 11 käsittelee kansalaisjärjestöjen roolin tunnustamista.

EU:n sosiaalisen pilarin periaatteita mukailevissa sisältöluvuissa käsitellään oikeutta laadukkaaseen ja osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen ottaen huomioon työvoimapula ja ammattitaidon kohtaanto-ongelmat kaikissa jäsenmaissa (12); julkisten ja yksityisten työvoimapalvelujen roolia työmarkkinapolitiikoiden tavoitteiden saavuttami-

sessä (13); nuoriin investoimista ja heidän kykyjensä hyödyntämistä (14); yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän torjumista yhteiskunnassa ja työelämässä (15); sukupuolten tasa-arvon edistämistä mukaan lukien uusi valtavirtaistettu tasa-arvostrategia, sukupuolten eriytymiskehityksen torjuminen eri aloilla sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjuminen (16).

Luvut 17–18 koskevat reiluja työoloja sisältäen maininnat uuden teknologian ja digitaalisten ekosysteemien tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen innovaatioissa ja tuottavuuden lisäämisessä sekä oikeudenmukaiset työolot digitaalisen ajan keskeisillä aloilla, työmarkkinoilla olevien ihmisten lisääntyminen, tuottavuuden kasvu, työtuntien määrän lisääminen sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työehtosopimusneuvottelut. Lisäksi mainitaan kolmansien maiden kansalaisten taitojen ja pätevyysien tunnistaminen Euroopassa yhteentoimivalla tavalla. Luku 19 koskee toimia, joilla edistettäisiin EU:n ja kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaista ja tehokasta työvoiman liikkuvuutta kaikkialla Euroopan unionissa. Luvussa 20 käsitellään uusien työpaikkojen säilyttämistä ja luomista sekä niiden laatua ja muistutetaan työmarkkinaosapuolten roolista tällä alalla. Luku 21 koskee työehtosopimusten ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, sekä henkilöstön osallistumisen ja työntekijöiden sekä heidän edustajiensa tiedonsaanti-, kuulemis- ja osallistumisoikeuksia. Luku 22 nostaa esille yhteisötalouden.

Luku 23 käsittelee työsuojelua nostaen esille muun muassa työkuolemia ehkäisevän ”Visio nolla” – lähestymistavan vahvistamisen, psykososiaaliset riskit, ilmastonmuutoksen tuomien riskien, vaarallisten aineiden aiheuttamien haittojen ja syöpää aiheuttavien tekijöiden ehkäisemisen työpaikoilla. Luvussa 24 tuodaan esille työttömyysriskien lieventämiseen hätätilanteessa sovellettavasta väliaikaisesta eurooppalaisen tukivälineestä (SURE) saadut kokemukset ja arvioinnin tarpeen jatkossa. Luvussa 25 sitouduttaisiin uudelleen Barcelonan uudistettuihin varhaiskasvatusta koskeviin tavoitteisiin ja muistutetaan eurooppalaisen lapsitakuun toimeenpanosta ja seurannasta.

Luvuissa 26-34 käsitellään sosiaalista suojelua ja osallisuutta nostamalla esiin mm. eläkejärjestelmien kestävyys ja eläkkeiden riittävyys; terveydenhuollon saatavuus ja pitkäaikaishoiva; jäsenmaiden välinen vuoropuhelu ja neuvoston suositukset kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien kehittämisessä; EU-kansalaisten vapaa liikkuvuus mukaan lukien sähköisten tietojärjestelmien hyödyntäminen; esteettömät, kohtuuhintaiset ja laadukkaat julkiset palvelut; köyhyyden torjunta ja osallisuuden edistäminen; riittävä vähimmäistoimeentuloa koskeva neuvoston suositus ja sen toimeenpano osana osallisuuden edistämistä; vammaisten ihmisten oikeuksien edistäminen ja kokonaisvaltainen mielen-terveysajattelu; sekä asunnottomuuden poistaminen.

Julistusluonnoksen viimeiset luvut (35–41) käsittelevät Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin hallinnoimista mukaan lukien seuranta, EU:n laajentuminen sekä EU:ta koskevat kansainväliset sopimukset (erityisesti ILO).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti hyväksyy La Hulpen julistuksen yhtenä allekirjoittavista instituutioista.

Kansallinen valmistelu

Kirjallinen menettely 20.-23.3.2024 EU 25 (sosiaaliasiat), EU 26 (henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevat asiat) EU27 (työsuoja), EU28 (työoikeus), EU28 (työllisyys), EU30(koulutus).

EU-ministerivaliokunta 5.4.2024

Eduskuntakäsittely

E 59/2016 vp jatkokirjeineen

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Julistuksella ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvoston puheenjohtajamaa Belgia on edistänyt aktiivisesti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja EU:n sosiaalisen ulottuvuuden tulevaisuudesta käytävää keskustelua yhtenä puheenjohtajuuskauden prioriteeteistaan.

Työllisyyskomitea (EMCO) sekä Sosiaalisen suojelun komitea (SPC) laativat puheenjohtajamaan pyynnöstä yhteisnäkemyksen Euroopan sosiaalisen oikeuksien pilarin tulevasta poliittisista painopisteistä. Komiteoiden yhteisnäkemyksen hyväksyttiin työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa 11.3.2024. Lisäksi teemasta keskusteltiin TSTK- ja ECOFIN-neuvostokokoonpanojen yhteiskokouksessa 12.3.2024. Komiteoiden yhteisnäkemyksiä sekä neuvostoissa käytyjä keskusteluja on hyödynnetty neuvoston pannesena La Hulpen korkean tason kokouksessa 15.-16.4.2024 allekirjoitettavaan toimielinten väliseen julistukseen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tulevaisuudesta.

Asiakirjat

7918/24

8149/24

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/41/2024

Liitteet

Viite